กระบวนการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต แบบบูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกและสแกฟโฟล์ดิง

วันที่รับบทความ 20/11/2567
วันที่แก้ไขบทความ 13/02/2568
วันที่ตอบรับบทความ 14/03/2568

สาวิตรี จิตบรรจง[1,*]

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาและแสวงหากระบวนการฝึกการเขียนรายงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพให้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยนำแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการมาบูรณาการกันคือ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก และแนวคิดวิธีการสแกฟโฟล์ดิง ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดและลงมือกระทำ เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงผ่านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สร้างเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน โดยผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน รวมทั้งช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม ซึ่งการช่วยเหลือสนับสนุนนั้นจะค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง การช่วยเหลือจึงจะยุติลง ผลการสังเคราะห์ พบว่ากระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับแนวคิดวิธีการสแกฟโฟล์ดิง มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นออกแบบกิจกรรมอย่างหลากหลาย 3) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ 5) ขั้นนำเสนอผลลัพธ์การเรียนรู้ 6) ขั้นประเมินผลร่วมกัน

คำสำคัญ: การฝึกการเขียนรายงานทางวิชาการ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก วิธีการสแกฟโฟล์ดิง

[1,*] สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อีเมล: Savitri.nan@gmail.com

The Process of Academic Report Writing in Undergraduate Education Students: An Integration of Active Learning and Scaffolding Approaches

Received	20/11/2024
Revised	13/02/2025
Accepted	14/03/2025

Savitri Chitbanchong[1,*]

Abstract

This article aimed to study and identify an effective process of academic report writing for undergraduate education students with the evolving educational demands of the 21st century. The research integrated two fundamental pedagogical concepts: active learning and scaffolding. These concepts emphasized that learners think and engage in hands-on activities, fostering direct experiences through listening, speaking, reading, and writing skills. Additionally, they promoted interaction between instructors and students, as well as among students themselves. Instructors acted as facilitators, creating an environment conductive to self-directed learning while providing necessary guidance and support. This assistance was gradually reduced as students developed their competence until they were able to work independently. The synthesis of findings revealed that the academic report writing process for undergraduate education students based on the integration active learning and scaffolding consisted of six steps that included: 1) stimulating interest, 2) designing diverse activities, 3) exchanging experience, 4) practicing, 5) presenting learning outcomes, and 6) collaborative evaluation.

Keywords: Academic report writing practice; Active learning approach; Scaffolding method

[1,*] Program in Thai, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
e-mail: Savitri.nan@gmail.com

บทนำ

การเขียนมีความสำคัญต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เพราะใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด การบันทึกเรื่องราวที่ผ่านการกลั่นกรองทางความคิดออกเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังผู้รับสารให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จึงถือว่าการเขียนเป็นหลักฐานที่คงทนถาวรมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ และต้องฝึกฝนการเขียนของตนเองให้เกิดความชำนาญยิ่งขึ้น ถ้าผู้เขียนบกพร่องในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดในการเขียนของตนเองก็จะส่งผลให้การสื่อสารเกิดความผิดพลาดได้ จำเป็นต้องฝึกทักษะการเขียนให้ดี การเขียนจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสื่อสาร เพราะต้องอาศัยหลักวิชาการในการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามแบบแผน และในขณะเดียวกันก็ต้องใช้ความงดงามทางภาษา หรือวรรณศิลป์ในการเลือกสรรถ้อยคำที่มีความไพเราะสละสลวย ดังแนวคิดของถวัลย์ มาศจรัส (2545, น. 1 – 2) กล่าวว่า การเขียนมีความสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งการที่จะทำให้ผู้รับสารหรือผู้อ่านเกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารอย่างถูกต้อง ผู้เขียนต้องจัดระเบียบความคิดของตนเองอย่างเป็นระบบ และต้องรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำภาษาไทยในการเขียนที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อสื่อความหมายที่ต้องการอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ดังนั้นทักษะการเขียนจึงเป็นทักษะหนึ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากสำหรับนักศึกษาครู เพราะนักศึกษาครูต้องอาศัยทักษะการเขียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด

การเขียนรายงานทางวิชาการเป็นการเขียนร้อยแก้วในลักษณะบรรยายมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์ที่ชัดเจน และนำเสนอประเด็นอย่างเป็นระบบ ผู้เขียนต้องเขียนด้วยภาษาที่เป็นทางการ เข้าใจง่าย กระชับ ถือเป็นทักษะการเขียนขั้นสูงที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อบุคคลในสังคม ยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่สามารถประมวลความรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายให้เป็นระบบสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม ในการติดต่อสื่อสารเพื่อเพิ่มพูนความรู้และโลกทัศน์ของตนเองให้กว้างขวางขึ้น ดังที่ วิพุธ โสภวงศ์ (2551, น. 278) กล่าวว่าการเขียนรายงานทางวิชาการเป็นเครื่องมือในการเพิ่มความรู้ ทำให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์ สามารถนำแนวคิดมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้า และช่วยเป็นหลักฐานหรือแหล่งอ้างอิงที่เกิดจากการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและวิทยาการใหม่เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ ผะอบ โปษะกฤษณะ (2544, น. 89) ที่กล่าวว่าการเขียนรายงานทางวิชาการเป็นทักษะสำคัญที่พบในทุกรายวิชา เป็นผลงานของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มพูนความรู้ที่ได้จากการค้นคว้ามาจากแหล่งต่าง ๆ ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลเพื่อสรุปองค์ความรู้ ความคิด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาออกมาในรูปแบบการเขียนเชิงวิชาการ สอดคล้องกับไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2540, น. 168 - 173) ที่กล่าวว่ารายงานที่ดีจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ 1) รายงานจะต้องแสดงว่าผู้เขียนรายงานได้เรียนรู้อย่างมากและกว้างขวางพอต้องศึกษาด้วยการอ่านค้นคว้าและประมวลความรู้ครบถ้วนทุกแง่มุมแล้วจับประเด็นหลักแล้วทำโครงร่างรายงาน 2) ผู้เขียนรายงานต้องสะท้อนความคิด

ที่ลึกกว้างและไกล คือต้องมองให้หลากหลายแง่มุม มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เราเรียน และเขียนในรายงานกับเนื้อหาอื่น ๆ ชีวิตคนและสิ่งแวดล้อม รวมถึงมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่ศึกษาว่ามีส่วนสัมพันธ์กับอนาคต และ 3) รายงานต้องแสดงว่าผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความคิดสร้างสรรค์อย่างเพียงพอ คือเรื่องที่ศึกษานั้นมีความหมายกับวิชาการ ชีวิตและสังคม แล้วมีข้อเสนอที่ดีกว่า ทันสมัยกว่า รายงานจึงแสดงออกถึงตัวเราว่าผ่านการศึกษาและเรียนรู้ คุณค่าของรายงานก็คือคุณค่าของตัวเรา ดังนั้น การเขียนรายงานทางวิชาการจึงเป็นการฝึกทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะผู้เรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สถาบันผลิตครูจึงต้องส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการเขียนรายงานทางวิชาการ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชาของตนเองอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง สามารถนำเสนอความรู้ ความคิดได้อย่างเป็นระบบ ชัดเจนถูกต้องตามหลักวิชาการ และถ่ายทอดองค์ความรู้ในสาขาวิชาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนในระดับอุดมศึกษา ไม่เป็นเพียงการเข้าห้องเรียน ฟังบรรยาย จดงานและจดจำเนื้อหาที่ผู้สอนถ่ายทอดเท่านั้น นักศึกษาจำเป็นต้องค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความรอบรู้ รู้จักคิดพิจารณาตัดสินปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล การเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาได้มากน้อย ครบถ้วนสมบูรณ์ และมีความสร้างสรรค์ การเรียนรู้ที่ดีของนักศึกษาสามารถแสดงออกในรายงานนั้น สอดคล้องการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวทาง Outcome – based Education (OBE) ที่มุ่งเน้นเป้าหมายหรือผลลัพธ์การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรวมทั้งในการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้มีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เป็นไปตามข้อตกลงของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง ที่แสดงถึงคุณลักษณะของนักศึกษาครู โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร (PLO) ระบุไว้เป็น PLO 5 นักศึกษาครูสามารถปฏิบัติงานครูได้อย่างมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพคุรุสภา ในหัวข้อย่อย (Sub PLO) 5.2 สื่อสารได้อย่างมีกลยุทธ์สื่อสารได้ทุกสถานการณ์ใช้ทักษะการฟังพูดอ่านเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างคล่องแคล่ว ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่สถาบันผลิตครูต้องฝึกฝนทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการให้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตให้ต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญจนสามารถเขียนรายงานทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม การเขียนรายงานทางวิชาการแม้ว่าจะเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนักศึกษาในระดับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต แต่จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้สอนรายวิชาการเขียนเพื่อการสื่อสารทางวิชาการและวิชาชีพ วิชากลยุทธ์การสื่อสารสำหรับครูจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่าปัจจุบันความสามารถในการเขียนรายงานทางวิชาการของผู้เรียนในระดับปริญญาบัณฑิตยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทำให้การเสนอความคิดกระจัดกระจาย ขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละประเด็น การยกตัวอย่างประกอบเนื้อหาไม่สอดคล้องกับประเด็นที่ทำรวมถึงผู้เรียนมีปัญหาในเรื่องการเขียนพื้นฐาน เช่น การใช้คำ การเรียบเรียงประโยค การเขียนย่อหน้าและการเว้นวรรคจากปัญหาดังกล่าว

แสดงให้เห็นว่าการเขียนเป็นทักษะที่ต้องอาศัยทักษะการอ่านเพื่อใช้ในการจับประเด็นในเรื่องที่อ่านและต้องใช้กระบวนการคิดขั้นสูงซึ่งเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ดังแนวคิดของ สุจริต เพียรชอบ (2539, น. 92) กล่าวว่าการเขียนเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยากกว่าทักษะอื่นๆ เพราะการเขียนเป็นการสื่อสารที่มีหลายขั้นตอน ผู้ศึกษาต้องเอาใจใส่ ฝึกฝนให้มากเพื่อให้เกิดความชำนาญและสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร โดยผู้เขียนต้องใช้ความสามารถของตนเองสื่อความหมายโดยปราศจากความช่วยเหลือของคนอื่น ผู้เขียนต้องมีความรู้ ความคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมาก ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 แห่ง แห่งละ 5 คนพบว่าวิธีการที่ผู้สอนใช้สอนเขียนรายงานทางวิชาการ เริ่มจากการอธิบายรูปแบบหรือองค์ประกอบของรายงานทางวิชาการ อาจมีตัวอย่างรายงานทางวิชาการให้ผู้เรียนศึกษา หลังจากนั้นจะมอบหมายหัวข้อ หรือบางครั้งอาจให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อตามความสนใจ จากนั้นผู้เรียนจะลงมือเขียนรายงานทางวิชาการมาส่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้สอนมุ่งที่ผลผลิตมากกว่ากระบวนการ อีกทั้งผู้สอนขาดวิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อจะพัฒนาทักษะการเขียนทางวิชาการของผู้เรียนในระดับปริญญาบัณฑิตให้เกิดประสิทธิภาพ

ด้วยประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนจึงสนใจที่ศึกษาและแสวงหากระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในยุคปัจจุบัน โดยนำ 2 แนวคิดสำคัญคือ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) และแนวคิดสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) มาสังเคราะห์เป็นกระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการขึ้นใหม่ เพื่อมุ่งหวังว่ากระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการที่พัฒนาขึ้นนี้จะสามารถพัฒนาทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการให้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตและผู้ที่สนใจนำไปใช้พัฒนาทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการของตนเองให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ต่อยอดในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนรายงานทางวิชาการ

รายงานทางวิชาการ หมายถึง เอกสารอันเป็นผลของการศึกษาค้นคว้า สำรวจ รวบรวมศึกษาหรือวิเคราะห์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาเรียบเรียงอย่างมีระเบียบแบบแผนที่ถูกต้องตามหลักวิชาในแต่ละสาขา อาจทำขึ้นเพื่อเป็นกิจกรรมในการศึกษาวิชาใดวิชาหนึ่ง อธิบายคำตอบให้แก่ปัญหาทางวิชาการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลการศึกษา (กาญจนา นาคสกุล , 2524, น. 335 ; สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2522, น. 105 ; เอกฉัท จารุเมธีชน, 2539, น. 124 ; กองเทพ เคลือบพณิชกุล , 2542, น. 164 ; นภาลัย สุวรรณธาดา, 2548, น. 206) โดยมีขั้นตอนการเขียนรายงานทางวิชาการดังนี้ คณะกรรมการวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ศูนย์วิชาบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (2554, น. 239 – 244) กล่าวถึงขั้นตอนการเขียนดังนี้ 1) การเลือกเรื่องที่สัมพันธ์กับเนื้อหารายวิชา มีประโยชน์พร้อมทั้งมีแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ส่วนมากอาจารย์ประจำวิชา

จะเป็นผู้กำหนดเรื่องให้ผู้เรียนไปค้นคว้า 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตของเรื่องที่เหมาะสมกับระยะเวลาในการค้นคว้า 3) การตั้งชื่อเรื่องที่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายและขอบเขตของเรื่อง 4) การอ่านเอกสารเพื่อการค้นคว้า เป็นการปูพื้นในเรื่องที่เขียนให้เข้าใจก่อนไปจัดทำโครงเรื่อง 5) การทำโครงเรื่อง เป็นการกำหนดขอบเขตของเรื่องเป็นข้อ ๆ ตามลำดับความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหา 6) การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและแหล่งของข้อมูล 7) การเขียนเนื้อหา ควรเรียบเรียงด้วยภาษาของผู้เขียนที่กะทัดรัดและได้สาระ ใช้ภาษาเขียนให้ได้มาตรฐาน ไม่ควรคัดลอกข้อความโดยไม่อ้างถึงที่มา 8) การเขียนเชิงอรรถ เป็นการอ้างถึงที่มาของข้อความที่ใช้ในการเขียน 9) การเขียนบรรณานุกรม คือการบอกรายชื่อเอกสารที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าตามหลักเกณฑ์ในการเขียน ส่วนจิรวัฒน์ เพชรรัตน์ (2556, น. 349 – 351) ได้เสนอขั้นตอนการเขียนรายงานทางวิชาการดังนี้ 1) การเลือกหัวข้อเรื่อง โดยพิจารณาจากความสำคัญและความน่าสนใจของเรื่องและความสนใจของผู้เขียน แหล่งข้อมูลเพียงพอหรือไม่ ขอบเขตของเรื่องเหมาะสมกับความสามารถของผู้เขียนและระยะเวลา 2) การสำรวจและรวบรวมข้อมูล ผู้เขียนรายงานต้องศึกษาข้อมูลที่เก็บรวบรวม แยกประเภทจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ 3) การวางโครงเรื่องต้องให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์และขอบเขตของเรื่อง โดยจัดลำดับให้เหมาะสม 4) การเขียนรายงาน ซึ่งประกอบด้วยส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป 5) การเขียนเชิงอรรถและบรรณานุกรม นอกจากนี้ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2552, น. 131) กล่าวถึงขั้นตอนในการทำงานไว้ดังนี้ 1) การเลือกหรือกำหนดหัวข้อ ผู้เขียนรายงานควรเลือกอย่างพิถีพิถัน อาจพูดคุยกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องนั้น หรืออ่านจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความคิดที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนั้น 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและโครงเรื่องของรายงาน และเพื่อช่วยตัดสินใจแหล่งข้อมูลในการค้นคว้า 3) การเขียนโครงเรื่องเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดลำดับเนื้อหา และความสำคัญของหัวข้อต่าง ๆ ของรายงาน 4) การสำรวจแหล่งและรวบรวมข้อมูล ผู้เขียนรายงานต้องทราบวิธีการใช้แหล่งข้อมูลและการใช้เครื่องมือช่วยค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ 5) การอ่านและการบันทึกข้อความที่มีเนื้อหาสาระตรงตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ 6) การเรียบเรียงเนื้อหา ผู้เขียนรายงานควรเขียนด้วยสำนวนภาษาของตนเอง ใช้ภาษาถูกต้อง 7) การอ้างอิง ในปัจจุบันนิยมการอ้างอิงในเนื้อหา เพื่อให้ผู้อ่านสามารถติดตามค้นคว้าเอกสารต้นฉบับและเป็นการให้เกียรติเจ้าของงาน 8) การเขียนบรรณานุกรมและรายการอ้างอิง ผู้เขียนต้องเขียนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการเขียนรายงานทางวิชาการ มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเลือกเรื่อง 2) การอ่านเพื่อค้นคว้า 3) การเขียนโครงเรื่อง 4) การรวบรวมข้อมูล 5) การเขียนเนื้อหา 6) การเขียนบรรณานุกรม รายการอ้างอิง 7) ตรวจสอบข้อมูล ปรับปรุงแก้ไข จัดพิมพ์รายงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) มีผู้ใช้คำภาษาไทยแตกต่างกันออกไปหลายคำ ได้แก่ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบกระตือรือร้น การเรียนรู้แบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนขอใช้คำว่า “การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)” เท่านั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายช่วยกระตุ้นความสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เนื้อหาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีจำนวนมากจนผู้สอนและผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ทุกเรื่องได้ ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญมากกว่าเนื้อหา เนื่องจากผู้เรียนสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพไปใช้ในการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเองแทนการรอรับความรู้จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ทำให้เกิดผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกิดความสุขในการเรียน สามารถสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน และยังช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่องการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว พร้อมรับทุกการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับ C.C. Bonwell, J.A.Eison (1991, pp. 29 - 64) ที่กล่าวว่าการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะวิธีการหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง เกิดทักษะการเรียนรู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการพูด การเขียน การรวบรวมผลงาน การอภิปรายกับเพื่อน ๆ และการนำเสนอผลงาน และ Gifkins (2015) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) หมายถึงกิจกรรมเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาในรูปแบบใด ๆ ที่สามารถแสดงความคิดผ่านกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้หรือผ่านกระบวนการจัดทำข้อมูลเพื่อกระตุ้นความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาแทนที่จะถ่ายทอดข้อมูลเพียงอย่างเดียว แต่เป้าหมายคือ การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การอภิปราย การประยุกต์ใช้หลักการเพื่อส่งเสริมความคิดขั้นสูง สอดคล้องกับพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2561, น. 13) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวการสอนที่เน้นให้เด็กสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการคิด การทำงานเป็นทีม การปฏิสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ความรู้ สร้างชิ้นงาน และภาระงาน โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก รวมถึงชัยรัตน์ สุทธิรัตน์ (2558, น. 10) กล่าวว่าครูต้องรู้จักหากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถของผู้เรียนในรูปแบบการทำงานตามลำพังและร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การทำงานด้วยตนเอง รู้จักช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นการฝึกการยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ซึ่งวิธีการเรียนรู้นี้จะติดตัวการเรียนรู้ของผู้เรียนไปตลอดชีวิต จากการศึกษา

คำนิยามคำว่าการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) คือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติ โดยมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การอภิปราย และการสะท้อนคิดร่วมกันเพื่อสร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้

มีนักการศึกษาได้นำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ไว้ดังนี้ Baldwin and William (1998, pp. 47) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ดังนี้ 1) สร้างความคุ้นเคย (Warming Up) 2) กำหนดกลุ่ม (Group Forming) สร้างบรรยากาศการสนับสนุนดูแลกลุ่ม สร้างความหวังท้าทาย และย้ำความมั่นใจว่าจะเป็นกลุ่มที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 3) การทำงานเป็นกลุ่ม (Group – Working) กระบวนการเรียนรู้ในเนื้อหาที่เป็นการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน 4) การนำไปใช้ (Application) เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกประยุกต์สถานการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายความคิด 5) การสะท้อนความคิด (Reflect) เป็นการนำเสนอสิ่งที่สามารถทำได้ในอนาคต และ 6) ยุติการทำงาน (Winding – Down) เป็นขั้นการขยายการสะท้อนความคิดจากกลุ่ม เพื่อเป็นหนทางในการประยุกต์ทักษะใหม่ ๆ เพิ่มการสนับสนุน พิจารณาและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน รวมถึงอรวรรณ วรรณฤทัย (2564, น. 10 – 11) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ดังต่อไปนี้ 1) นำผู้เรียนให้กระตือรือร้น (Lead Active Learning) เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้สอนแจ้งเนื้อหาและจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ทบทวนเชื่อมโยงความรู้เดิมสู่ความรู้ใหม่ด้วยกิจกรรมสั้นๆ เพื่อเชื่อมโยงสู่ขั้นต่อไป 2) ใช้คำสอนเชิงรุก (Active Preaching) ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมเชิงรุกที่หลากหลายเหมาะสมกับคำสอนที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยมีผู้สอนให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก 3) ประยุกต์ใช้ในยุค New Normal (New Normal Application) เป็นขั้นตอนการประยุกต์ใช้สู่จิตใจ โดยให้ผู้เรียนคิดใคร่ครวญ เขียนหรืออธิบายความตั้งใจที่อยากจะเปลี่ยนแปลงตนเองใหม่ หรือสิ่งที่อยากจะนำไปปฏิบัติในห้องเรียนหรือในชีวิตประจำวัน 4) นำเสนอผลลัพธ์การเรียนรู้ (Last Summary Presentation) เป็นขั้นตอนการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ อาจเป็นบุคคลหรือกลุ่ม 5) ประเมินผลร่วมกัน (Assessment Together) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง และตามจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนองค์ความรู้ใหม่จากคำสอนที่ได้รับและนำเสนอข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมร่วมกัน รวมถึงภริมา วินิธาสถิตกุล และชนินันท์ แย้มขวัญยืน (2565, น. 930) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ดังนี้ 1) การกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำ (Define) หมายถึงการกำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 2) การวางแผน (Plan) หมายถึง การที่ผู้สอน

ตั้งสมมติฐานเบื้องต้นเพื่อพิจารณาผู้เรียน เข้าใจความสามารถของผู้เรียน 3) การลงมือปฏิบัติ (Action) หมายถึงการที่ผู้สอนอธิบายกิจกรรมที่เตรียมไว้สำหรับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดและแก้ปัญหากับผู้เรียนคนอื่น ๆ และสร้างสรรค์ชิ้นงานร่วมกัน 4) การสะท้อนความรู้ (Review) หมายถึงการที่ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติ (ชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย) ความรู้ที่ได้รับทั้งหมด หลังจากนั้นผู้สอนสรุปประเมินความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน จากการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) จากนักการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) มี 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) สร้างองค์ความรู้ผ่านกิจกรรม 3) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ 4) ลงมือปฏิบัติ 5) สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ และ 6) ประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding)

ศัพท์บัญญัติที่มีความหมายตรงกับคำว่า Scaffolding มีหลายคำที่ใช้ทางการศึกษา เช่น การเสริมต่อการเรียนรู้ ฐานการช่วยเหลือ ฐานการเรียนรู้ นั่งร้านการเรียนรู้ การช่วยเสริมต่อความรู้ กลยุทธ์ฐานการช่วยเหลือ การช่วยเหลือแบบประคับประคอง หรือในบางครั้งก็เรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับบทความนี้ผู้เขียนจึงใช้คำว่า สแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding)

โดยเทคนิคสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ของไวก๊อตสกี้ (Vygotsky, 1997) นักจิตวิทยาชาวรัสเซียที่ศึกษาพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา ศึกษาการประยุกต์ใช้จิตวิทยาการศึกษาอย่างแพร่หลาย โดยเน้นที่กระบวนการสร้างความรู้และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น เป้าหมายการเรียนรู้มาจากการปฏิบัติงานจริง ครูเป็นตัวอย่างรวมทั้งฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดกับผู้เรียน จนผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (ทิศนา แขมมณี, 2556, น. 94 – 95) สอดคล้องกับกมล โพธิเย็น (2547, น. 8) ที่กล่าวว่าการพัฒนาความสามารถในการเขียนของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้นั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องหาแนวทางในการช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ในที่สุด ถ้าผู้เรียนได้รับความช่วยเหลือจากครูผู้สอนหรือเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่าผู้เรียนก็จะสามารถขยายขอบเขตความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองให้ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด ดังที่ Wood et al. (1976, pp. 90) กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) ว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กหรือนักเรียนฝึกหัด สามารถแก้ปัญหา ดำเนินงานหรือบรรลุตามเป้าหมายที่อยู่เหนือความพยายามของเด็กที่จะทำได้ด้วยตนเอง แต่จะทำได้เมื่อได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน การช่วยเสริมศักยภาพโดยครูหรือผู้ใหญ่จนสามารถทำงานเหล่านั้นได้สำเร็จ นอกจากนี้ Raymond (2000) ได้เสนอแนะการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) ว่าเป็นบทบาทเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้สอนเตรียมสิ่งที่เอื้ออำนวย ให้คำแนะนำ

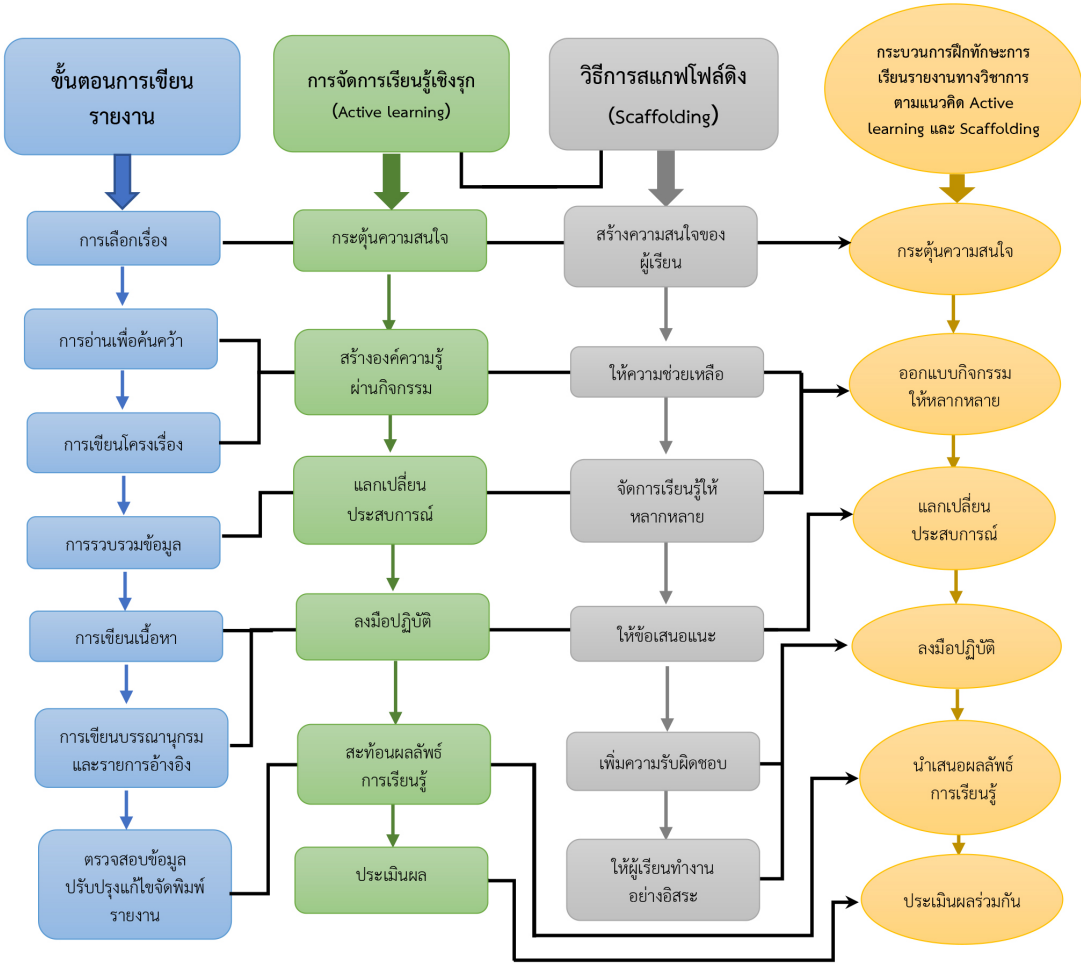
ช่วยเหลือและสนับสนุนในขณะที่ผู้เรียนกำลังอยู่ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการจนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจภายในตน (Internalization) เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้ก้าวไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นจนทำให้ผู้เรียนสามารถกำกับตนเองในการเรียนรู้และมีความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับ Larkin (2001, pp. 30 – 34) กล่าวถึงการเรียนการสอนแบบโดยใช้วิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) ว่าเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้สำเร็จ เมื่อผู้เรียนต้องเรียนรู้สิ่งใหม่หรือสิ่งที่ยาก ผู้เรียนอาจต้องการความช่วยเหลือมากขึ้น และเมื่อผู้เรียนเริ่มทำงานนั้นได้สำเร็จ การช่วยเหลือสนับสนุนนั้น ๆ จะค่อยๆ ลดลง จนกระทั่งผู้เรียนสามารถรับผิดชอบหรือทำงานนั้นได้ด้วยตนเอง การช่วยเหลือจะยุติลง สรุปได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) มีหลักคิดสำคัญในการช่วยเหลือ เสริมต่อ สนับสนุนการเรียนรู้ที่เป็นการเพิ่มความสามารถทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเป็นการช่วยเหลือจากผู้สอนหรือจากผู้เรียนที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้สอนจะลดความช่วยเหลือลงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระแล้วการช่วยเหลือนั้นจะยุติลง โดยผู้สอนต้องประเมินความรู้ ทักษะและความต้องการของผู้เรียนเพื่อเตรียมกิจกรรมช่วยเหลือ หรือเตรียมสิ่งที่เอื้ออำนวยในการช่วยเหลือเหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ภายในตนเอง และผู้เรียนมีพัฒนาการไปในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

จากการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) มีดังนี้ Colins, Brown and Newman (1989 อ้างถึงในวราภรณ์ แก้วสีขาว, 2560) กล่าวถึงขั้นตอนการฝึกที่เป็นไปตามวิธีการ สแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) ซึ่งขั้นตอนการฝึกอาจข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้ ดังนี้ 1) การทำให้ดู เริ่มจากผู้สอนทำงานนั้นแล้วพูดดังๆ ถึงกระบวนการทำงานดังกล่าว โดยที่ผู้เรียนคอยสังเกตและฟัง 2) การให้ความช่วยเหลือ ผู้สอนมอบหมายงานโดยลดความซับซ้อนของงานให้ง่ายลงเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน 3) ชี้แนะ ผู้สอนให้คำแนะนำ บอกแนวทางและให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ 4) เพิ่มความซับซ้อนและความหลากหลายของงาน เมื่อผู้เรียนมีความสามารถสูงขึ้น เพื่อท้าทายความสามารถและเพิ่มจำนวนงานให้มากขึ้น 5) การพูดนำเสนอ ให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่กำลังทำอยู่ พร้อมบอกเหตุผลว่าทำไมจึงทำเช่นนั้น วิธีการนี้ทำให้ผู้สอนตรวจสอบความรู้ การใช้เหตุผลและวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ 6) การสะท้อนความคิด ผู้สอนให้ผู้เรียนเปรียบเทียบงานของตนเองกับงานชิ้นที่ดี และสะท้อนความคิดว่าควรทำอย่างไรจะทำให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี 7) การตรวจสอบ ผู้สอนให้ผู้เรียนตั้งคำถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน เพื่อขยายประสบการณ์และสกัดทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน นอกจากนี้ Rosenshine and Meister (1992, pp. 26 – 33) กล่าวถึงขั้นตอนการใช้วิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้เกิดกลยุทธ์ทางปัญญาขั้นสูง ประกอบด้วย 1) การสร้างความสนใจของผู้เรียนให้เกิดขึ้น ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ในเรื่องใหม่ และหากเป็นการมอบหมายงานใหม่ ผู้สอนต้องให้คำแนะนำ

หรืออธิบายให้ชัดเจน พร้อมทั้งให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ให้ชัดเจน 2) จัดลำดับการเรียนรู้หรือลำดับงานให้แก่ผู้เรียนจากง่ายไปยาก ลดความซับซ้อนของกิจกรรมลงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น 3) ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) ให้ข้อเสนอแนะและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนางานหรือการเรียนรู้ที่ดีขึ้น 5) เพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนเมื่อผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหลังจากผู้สอนให้ความช่วยเหลือในระดับหนึ่ง 6) ผู้เรียนทำงานอย่างอิสระ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการอย่างเต็มที่ รวมถึง Wood et al. (1976, pp. 98) กล่าวถึงการนำวิธีการ สแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) มาใช้ในการสอนดังนี้ 1) การคัดสรรงานและแจกแจงงานให้เหมาะสม เช่น การสร้างความสนใจในงานที่ทำ ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและเป้าหมายของงาน 2) การลดงานให้เป็นงานย่อย ๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้งานมีลักษณะที่ง่ายขึ้น 3) สร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่องเป็นการรักษาความสนใจของผู้เรียนให้คงอยู่ 4) การชี้จุดสำคัญ เป็นการชี้ให้เห็นว่างานนั้นสำเร็จหรือไปถูกทางแล้ว รวมถึงการบอกข้อบกพร่องหรือความคลาดเคลื่อนในงานที่ทำอยู่ 5) การควบคุมปัญหาหรือความคับข้องใจ จะช่วยให้ผู้เรียนไม่วิตกกังวลจากความผิดพลาดในงานที่ทำ 6) การสาธิตเป็นการแสดงตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหาที่ผู้เรียนกำลังเผชิญอยู่ รวมถึงการให้ผู้เรียนเลียนแบบและสร้างเสริมคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน จากการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) ข้างต้น ซึ่งผู้เขียนได้พิจารณาเลือกแนวทางของ Rosenshine and Meister (1992, pp.26 – 33) มาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ซึ่งมีขั้นตอนที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

กระบวนการการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding)

กระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิด การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) นี้เป็นการบูรณาการแนวคิดพื้นฐานสำคัญ 2 ประการคือ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) เพื่อใช้ในการสอนเขียนรายงานทางวิชาการ กระบวนการดังกล่าวผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การสังเคราะห์แนวคิดกระบวนการดังกล่าวแสดงได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การสังเคราะห์กระบวนการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding)

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่ากระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) มีกระบวนการที่สำคัญ 6 ขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ เป็นขั้นตอนในการสร้างความเข้าใจกับผู้เรียน โดยผู้สอนชี้ให้เห็นความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าของการเขียนรายงานทางวิชาการ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้น ทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงแบบสั้น ๆ อาจเป็น เพลง เกม คลิปวิดีโอ หรือคำถามกระตุ้นการคิด หลังจากนั้นให้ผู้สอนกำหนดประเด็นหลักเพื่อให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อรายงานที่สอดคล้องกับประเด็นหลักตาม

ความสนใจของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

2) ขั้นออกแบบกิจกรรมอย่างหลากหลาย เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้บูรณาการทักษะทางภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน รวมถึงทักษะการคิดอย่างลุ่มลึก จัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหา คัดสรร และสร้างความรู้โดยมีสื่อ เทคโนโลยี หรือแหล่งเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยตนเอง เช่น ตั้งคำถาม อภิปราย กระบวนการกลุ่ม โดยมีครูให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในกิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นนี้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาหัวข้อองค์ประกอบของรายงานทางวิชาการที่เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้และความถนัดแตกต่างกัน หลังจากดำเนินการในกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้น ผู้สอนจึงมอบหมายให้ผู้เรียนเขียนโครงร่างรายงานทางวิชาการตามหัวข้อที่ตนเองสนใจด้วยแผนผังความคิด เพื่อแสดงถึงความชัดเจนทางความคิดของผู้เรียน

3) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะการฟัง และการพูดในกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์แผนผังโครงร่างรายงานทางวิชาการของตนเองกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยผลัดกันแนะนำความคิดเห็นของตนกับสมาชิกในกลุ่มทำให้ผู้เรียนมองเห็นมุมมอง แนวคิดที่แตกต่างจากของตนเอง โดยมีผู้สอนช่วยให้คำแนะนำ แก้ไขในกรณีที่พบว่าแผนผังโครงร่างรายงานทางวิชาการนั้นยังมีข้อบกพร่อง รวมถึงให้คำชมเชยกรณีที่ผู้เรียนสามารถเขียนแผนผังโครงร่างรายงานทางวิชาการได้สมบูรณ์ เป็นการให้กำลังใจเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4) ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะการอ่านในการค้นคว้าข้อมูล การจับใจความสำคัญ ใช้ทักษะการเขียนในการประมวลความรู้ที่ได้จากการอ่านมาเป็นสำนวนภาษาของตนเอง ใช้ทักษะการคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้า รวบรวมเนื้อหา และลงมือเขียนรายงานทางวิชาการตามโครงร่างของตนเอง

5) ขั้นนำเสนอผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เรื่องการเขียนรายงานทางวิชาการ ด้วยการนำเสนอเป็นผลงานรายงานทางวิชาการของผู้เรียน หรือเป็นการนำเสนอรายงานทางวิชาการหน้าชั้นเรียน ในขั้นตอนนี้ผู้สอนเติมเต็มองค์ความรู้ที่ยังไม่สมบูรณ์ให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการเขียนรายงานทางวิชาการในครั้งต่อ ๆ ไป

6) ขั้นประเมินผลร่วมกัน ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1 การประเมินตามสภาพจริง การประเมินการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การประเมินระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และการประเมินตนเอง

ข้อเสนอแนะในการใช้กระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding)

เพื่อให้กระบวนการฝึกการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าผู้สอนและผู้เรียนควรดำเนินการดังนี้

1) ทำความเข้าใจหลักการการที่ผู้เรียนจะมีทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเขียนรายงานทางวิชาการให้ถ่องแท้ก่อน เช่น ความสำคัญของรายงานทางวิชาการ องค์ประกอบของรายงานทางวิชาการ ขั้นตอนในการเขียนรายงานทางวิชาการ

2) สังเกตพฤติกรรม ผู้สอนจะต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ได้รับความช่วยเหลือในการได้รับคำแนะนำในขณะที่กำลังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มว่า ผู้เรียนคนนั้นได้เกิดความชัดเจนทางความคิดและเกิดความมั่นใจเพียงพอที่จะลงมือผลิตผลงานด้วยตนเองตามลำพังหรือไม่ หากพบว่าผู้เรียนยังไม่สามารถทำได้ ผู้สอนจะต้องหาวิธีการจูงใจ เสริมแรงทางบวกด้วยคำพูด การอธิบาย การให้คำแนะนำ การให้ดูตัวอย่าง ตลอดจนการสาธิตให้เห็นแบบอย่างเพิ่มเติม จนกระทั่งผู้สอนแน่ใจแล้วว่าผู้เรียนคนนั้นสามารถลงมือทำงานนั้นได้ด้วยตนเองก็จะค่อย ๆ ถอนความช่วยเหลือดังกล่าวออกไปจนผู้เรียนสามารถลงมือสร้างผลงานได้ตามลำพัง

3) ยืดหยุ่นในเรื่องเวลาในการฝึกปฏิบัติการเขียนรายงานทางวิชาการ เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการการเขียนรายงานทางวิชาการแล้ว ผู้สอนจึงมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนโดยคำนึงถึงหลักการเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องสรรหาวิธีการที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ภายใต้บรรยากาศที่เป็นกันเอง

4) การประเมินผลการเขียนรายงานทางวิชาการ ควรมีลักษณะการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ (Progress assessment) เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการหรือความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ในช่วงระยะเวลาของการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างไร มีพัฒนาการความก้าวหน้าที่ดีขึ้นหรือไม่ ดังนั้น ผู้สอนควรบูรณาการการประเมินเข้ากับการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการประเมินตามสภาพจริง นอกจากการที่ผู้สอนประเมินผู้เรียนแล้วควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองไปพร้อมกัน เพราะการประเมินตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

5) กระบวนการฝึกการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) ที่ผู้เขียนได้พัฒนาขึ้นนี้จะเป็นทางเลือกใหม่ทางเลือกหนึ่งที่ผู้สอนจะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการทางความคิดของผู้เรียนให้ชัดเจนก่อนสร้างผลงานที่เป็นรายงานทางวิชาการ ดังนั้น กระบวนการฝึกทักษะการเขียนรายงานทางวิชาการนี้จึงเน้นทักษะกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ที่เป็นผลงานของผู้เรียน

บทสรุป

กระบวนการการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนสามารถนำขั้นตอนดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกพัฒนาการเขียนรายงานทางวิชาการของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ในแต่ละขั้นมีคำอธิบายที่เข้าใจง่าย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตนเอง ผู้สอนอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งผู้สอนให้ความช่วยเหลือกับผู้เรียน และค่อย ๆ ลดความช่วยเหลือลงจนผู้เรียนสามารถทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง กระบวนการการเขียนรายงานทางวิชาการของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับวิธีการสแกฟโฟล์ดิง (Scaffolding) มีขั้นตอนในการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นออกแบบกิจกรรมอย่างหลากหลาย 3) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ 5) ขั้นนำเสนอผลลัพธ์การเรียนรู้ และ 6) ขั้นประเมินผล ร่วมกันจากขั้นตอนดังกล่าวแสดงถึงแนวทางพื้นฐานที่มีกระบวนการชัดเจนต่อการพัฒนาการเขียนรายงานทางวิชาการของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นประโยชน์ให้นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตได้ฝึกฝนทักษะให้มีความชำนาญจะส่งผลต่อการเขียนรายงานทางวิชาการได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชาการ

บรรณานุกรม

กมล โพธิเย็น. (2547). **รูปแบบการพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างเสริมความสามารถด้วยทักษะการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้แนวคิดทฤษฎีไตรอาร์ขิกและวิธีการแบบสแกฟโฟลด์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กองเทพ เคลือบพณิชกุล. (2542). **การใช้ภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

กาญจนา นาคสกุล. (2524). “การเขียนบทความ” ใน **การใช้ภาษา.** กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย.

คณะกรรมการวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ศูนย์วิชาบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป. (2554). **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิรวัฒน์ เพชรรัตน์. (2556). การอ่านและการเขียนทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). **ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วีพริ้นท์.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). **การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาและอาชีพ.** กรุงเทพมหานคร : ธารอักษร.

ทิศนา แขมมณี. (2556). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภาลัย สุวรรณธาดา. (2548). “การเขียนรายงานวิชาการ” ใน **การเขียนผลงานวิชาการและบทความ.** กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

ผะอบ โปษะกฤษณะ. (2544). **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย : การเขียน การอ่าน การพูด การฟัง และราชาศัพท์.** กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2561). **การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ประภาศรี สีหอำไพ กวิสรา รัตนากร อรทัย วิมลโนธ มาลินี ชาญศิลป์ ดวงใจ ไทยอุบุญ มลิวัลย์ ลับไพรี จิตต์นิภา ศรีไสย์ และสอางค์ ดำเนินสวัสดิ์. (2540). **ภาษาไทย 2** . (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภริมา วินิธาสถิตกุล และชนินันท์ แย้มขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. **วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย.** 6(3), น. 921 – 933.

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2552). **การค้นคว้าและการเขียนรายงาน.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์.

วราภรณ์ แก้วสีขาว. (2560). **การพัฒนาทักษะการสอนสำหรับครูภาษาไทยโดยใช้วิธีการสแกฟโฟล์ดิง กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดโบราณสถิตย์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิพุธ โสภวงศ์. (2551). **ประมวลสาระชุดวิชา ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่ 8 – 15.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุจริต เพียรชอบ. (2539). **หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย สอนให้สนุกเป็นสุขกับการเรียน.** กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2522). **การเขียน.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

อรวรรณ วรรณฤทัย. (2564). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาสอนศาสนา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอกฉัท จารุเมธีชน. (2539). **การใช้ภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

Baldwin, J. and William, H. (1998). **Active Learning : A Teacher's Guide.** Great Britain : T.J. Press.

C.C. Bonwell and J.A.Eison (1991). Active Learning : Creating Excitement in the Classroom. **ERIC Digest.** 9(1), pp 29 – 64.

Gifkins, J. (2015). What is Active Learning and Why is it Important?. **E – international relations.** Retrieved November 5, 2024, from http://www.eir.info/2015/10/08/what-is-active learning-and- why-is-it-important.

Larkin, M.J. (2001). Providing Support for Student Independence through Scaffolded Instruction. **Council for Exceptional Children.** 34(1) pp. 30 – 34.

Raymond, E.B. (2000). **Cognitive Characteristics: Learners with Mild Disabilities.** Allyn and Bacon, Boston.

Rosenshine, B., Meister, C. (1992). The use of scaffolds for teaching high – level cognitive strategies. **Educational Leadership,** 49(7) pp. 26 - 33.

Vygotsky, L.S. (1997). **Education Psychology.** Boca Raton : St.Lucie.

Wood D. J., Bruner, J. S., and Ross, G. (1976). The Role of Tutoring in Problem Solving. **Journal of Child Psychology and Psychiatry.** 17(2) pp. 89 – 100.